

Т.С. БАГАЦЬКА

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА 300-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КАРЛА ЛІННЕЯ

23 травня виповнилося 300 років від дня народження Карла Ліннея, великого шведського вченого-натураліста, засновника сучасної систематики та описової морфології рослин. Вклад Ліннея в ботаніку був універсальним і різнобічним, але морфологія, систематика і гербарна справа були особливо близькі йому.

З 16 по 19 травня 2007 року біологічний факультет і Ботанічний сад Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова разом з Російською академією природничих наук провели конференцію з морфології і систематики рослин, яка була присвячена 300-річчю від дня народження Карла Ліннея.

З вступним словом на конференції виступив декан біологічного факультету МДУ, акад. РАН М.П. Кирпичников.

Завідувач кафедри геоботаніки МДУ, чл.-кор. РАН В.Н. Павлов у своїй доповіді зазначив, що феноменальні якості Карла Ліннея — спостережливість, надзвичайна пам'ять і образне мислення — допомогли йому створити систематику і номенклатуру рослин.

Лінней першим застосував ієрархічний принцип при побудові природної системи

Карл Лінней

організмів та впровадив бінарну номенклатуру. До назви рослини він ввів обов'язкове позначення прізвища автора виду.

О.І. Курченко, завідувачка сектора ботаніки Навчально-наукового біологічного центру Московського державного педагогічного університету, присвятила свою доповідь аналізу робіт Карла Ліннея та їх науковому значенню. Вона зазначила, що за часів Ліннея фізіологічна роль квітки і важливість її ознак не були відомі. Вважалося, що статі мають тільки тварини. Лінней пояснив призначення

квітки і саме особливості її будови поклав в основу класифікації рослин.

Ім'я Карла Ліннея стоїть в одному ряду з титанами науки XVIII ст. — "золотого сторіччя науки і культури" — Ісааком Ньютоном, Михайлом Ломоносовим, Імануїлом Кантом, Леонардом Ейлером.

Пам'ятники Карлу Ліннею встановлено в Західній Європі та Америці, проте жодного на території колишнього СРСР.

Доповідь В.С. Шнеєр із Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова була присвячена застосуванню нових методів досліджень для вивчення природної системи рослин. Так, за допомогою ДНК-баркодинг методу

Відкриття конференції. Ліворуч декан біофаку Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова академік РАН М.П. Кирпичников, праворуч директор Ботсаду МДУ професор В.С. Новіков

можна ідентифікувати еукаріотичні організми за нуклеотидною послідовністю стандартного невеликого фрагмента ДНК. Причому цей метод дає змогу ідентифікувати організм на різних стадіях розвитку (личинки, спори, проростки тощо) і в будь-якій формі (за наявності статевого, соціального та ін. поліморфізму). ДНК для цих досліджень можна одержати з мінімальної кількості (декілька міліграмів) будь-якої (як живої, так і мертвої або навіть законсервованої) тканини.

Сфера застосування цих досліджень дуже широка: охорона природи, моніторинг, карантинна служба, ветеринарія, криміналістика, контроль лікарської сировини та їстівних продуктів тощо. Проте на конференції наголошувалось, що ці дослідження обов'язково мають координуватися "класичними" систематиками і морфологами рослин, оскільки лише вони можуть правильно сформулювати завдання і підібрати об'єкти досліджень, щоб уникнути помилок.

Вивченню квітки, плодів і пилку різних рослин була присвячена робота окремої секції. Результати досліджень у цій сфері підтверджують геніальне ліннеєвське передбачення спорідненості всіх живих орга-

нізмів. Так, за деякими ознаками пилку рослини різних родів виявляються "близькими" родичами.

З.М. Цимбалюк (Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України) на цій секції представила свою роботу, присвячену паліно-морфологічній характеристиці *Plantago* і *Veronica*.

Під час круглого столу, присвяченого гербарним колекціям, їх збереженню і науковому значенню, багато уваги було приділено етиці використання гербарних колекцій для генетичних і молекулярних досліджень, методам збереження і найбільш повного використання гербаріїв. Було зазначено, що в пострадянський час не створено досконалого державного механізму, який би сприяв поповненню гербарних колекцій і обміну між науковими установами різних країн.

Гербарій імені П.Н. Крилова Томського університету (ТК), який було засновано в 1885 році як Ботанічний музей при Імператорському Томському університеті, є одним з найбільших і найкращих гербаріїв Росії. За 120 років свого існування ця установа мала лише трьох (!) керівників. Нині співробітники Гербарію ім. П.Н. Крилова зберігають не тільки його колекційний фонд, а й

історичний інтер'єр приміщень, де зберігаються колекції.

У Красноярському державному педагогічному університеті ім. В.П. Астаф'єва є Гербарій ім. Л.М. Черепніна (KRAS), який складається з трьох колекцій: судинних рослин, мікологічної і бріологічної. Загальний об'єм колекційних фондів налічує 110 тис. одиниць зберігання, які найбільш повно презентують рослинність Красноярського краю, Західно-Сибірської низини, Східних і Західних Саян.

Т.Г. Чеїшвілі (департамент біології Державного університету ім. А. Церетелі, м. Кутаїсі, Грузія) доповіла про вивчення флори околиць Кутаїсі і створення Гербарію на кафедрі ботаніки університету.

Т.С. Багацька розповіла про Гербарій Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (KWHNA), заснований С.С. Харкевичем. Російських колег зацікавив український період життя і діяльності цього видатного вченого, відомого дослідника Далекого Сходу, а повідом-

лення про виставки "2000 рік Різдва Христового" і "Рослини в творчості Т.Г. Шевченка" викликало схвалення як оригінальне практичне використання матеріалів Гербарію.

Під час роботи конференції панувала дружня робоча атмосфера. Хоча ця конференція не була заявлена як міжнародна, крім російських ботаніків свої матеріали надіслали вчені з Австралії, Австрії, Великої Британії, Німеччини, Грузії, Ізраїлю, Ірану, Казахстану, Кіпру, Китаю, Киргизстану, Польщі, США, Швеції, а з України — вчені Донецька, Луганська, Одеси, Львова, Києва. Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України було представлено роботами С.Я. Діденко, Т.С. Багацької і О.Л. Рубцової.

Матеріали конференції видано окремим збірником.

На конференції було прийнято резолюцію, в якій зазначено великі досягнення Карла Ліннея і визначено головні напрями розвитку ботанічної науки на майбутнє.